

фізико-географічні дослідження

№ 24, 25, 26. – Москва: Всесоюзное проектно-изыскательное и научно-исследовательское объединение «Союзводпроект», 1989. – С.203–216.

20. Ставки Вінницької області. – Вінниця: Вінницьке обласне управління водного господарства, 2001. – 96 с.

21. Экологическое состояние реки Днестр / [Шевцова А.В., Алиев К.А., Кузько К.А. и др.]. – К.: Редакция «Гидробиологического журнала», 1998. – 148 с.

22. Яцик А.В. Водогосподарська екологія: у 4 т., 7 кн. / А.В. Яцик. – К.: Генеза, 2004. – Т.3, кн.5. – 2004. – 496 с.: іл.

23. Council Directive 76/160/EEC of 8 December 1975 concerning the quality of bathing water. Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31976L0160:EN:NOT>.

24. Council Directive 76/464/EEC of 4 May 1976 on pollution caused by certain dangerous substances discharged into the aquatic environment of the Community. Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31976L0464:EN:HTML>.

25. Directive 2006/7/EC of the European Parliament and of the Council of 15 February 2006 concerning the management of bathing water quality and repealing Directive 76/160/EEC. Режим доступу: <http://www.cleanwater.org.ua/ru/legislation/eu-directives/>.

26. Dniester River Basin. Environmental Atlas / [Zoï Environment network and UNEP/GRID-Arendal, ENVSEC]. – 2012. – 54 s.

Букарєва С. А.

*Херсонський гідрометеорологічний технікум
Одеського державного екологічного університету*

АГРОЕКОЛОГІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОСІВІВ ПШЕНИЦІ

За результатами розрахунків агроекологічних категорій урожайності, комплексних оцінок і їх просторових змін було зроблено агроекологічне районування території Херсонської області для озимої пшениці.

Ключові слова: агроекологічне районування, агроекологічний сектор, агроекологічний округ, агроекологічний район, озима пшениця.

По результатам расчетов агроэкологических категорий урожайности, комплексных оценок и их пространственных изменений было сделано агроэкологическое районирование территории Херсонской области для озимой пшеницы.

Ключевые слова: агроэкологическое районирование, агроэкологический сектор, агроэкологический округ, агроэкологический район, озимая пшеница.

The calculations yield agro-ecological categories, integrated assessments and their spatial changes were made agro-ecological zoning of the Kherson region for winter wheat.

Keywords: agro-ecological zoning, agroecological sector agroecological area, agroecological region, winter wheat.

Постановка проблеми. Наукові основи сучасної концепції сільськогосподарського районування базуються на системному підході до оцінки природних ресурсів і їх раціональному використанні агроценозами. Не зважаючи на очевидне практичне значення агроекологічного районування територій, чимало питань у цій області залишаються до цих пір не вирішеними.

фізико-географічні дослідження

Раціональне використання природних умов можливе у тих випадках, коли сільськогосподарські культури розміщуються з урахуванням їх потенційної продуктивності, екологічної стійкості, варіабельності мікроклімату і родючості ґрунтів.

При виробництві сільськогосподарської продукції важливим є контроль за екологічним станом ґрунтів та дотриманням науково-обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на збереження родючості земель й одержання запланованих урожаїв високої якості [1].

Однією з основних умов високої культури землеробства є найбільш повне використання кліматичних ресурсів. У цьому аспекті вивчення кліматичної забезпеченості формування урожаю сільськогосподарських культур з врахуванням особливостей мікроклімату конкретних територій має важливе наукове і практичне значення [2].

Аналіз публікацій. Нами, в якості теоретичної основи дослідження була використана модель оцінки агрокліматичних ресурсів формування продуктивності сільськогосподарських культур А.М. Польового, заснована на концепції максимальної продуктивності рослин Х.Г. Тоомінга [2; 3]. Дана модель адаптована до умов Херсонської області.

Виклад основного матеріалу. За основу агроекологічного районування території Херсонської області для озимої пшениці взято результати розрахунків агроекологічних категорій урожайності, комплексних оцінок і їх просторових змін. Виходячи із аналізу розрахованих агроекологічних характеристик були сформовані наступні принципи районування:

- 1) на основі значень метеорологічно можливої урожайності (ММУ) виділяються агроекологічні сектори по продуктивності озимої пшениці (рис. 1);
- 2) на основі оцінок використання агроекологічних ресурсів ці агроекологічні сектори диференціюються на агроекологічні округи (рис. 2);
- 3) на основі значень урожаю у виробництві (УВ) в межах агроекологічних округів виділяють агроекологічні райони по продуктивності озимої пшениці (рис. 3).

На першому етапі по значеннях ММУ виділено чотири агроекологічні сектори (табл. 1):

А.І з рівнем урожайності ММУ 45 – 50 ц/га (південно-західні та південно-східні райони області);

А.ІІ з рівнем урожайності ММУ 51 – 55 ц/га (північно-східні та західні райони);

А.ІІІ з рівнем урожайності ММУ 56 – 60 ц/га (центральні (правобережжя Дніпра) та південні райони);

фізико-географічні дослідження

А.IV з рівнем урожайності ММУ > 60 ц/га (північно-західні райони).

Два агроекологічні сектори (А.II та А.III) діляться на агроекологічні округи, а інші два (А.I та А.IV) такого поділу не мають.

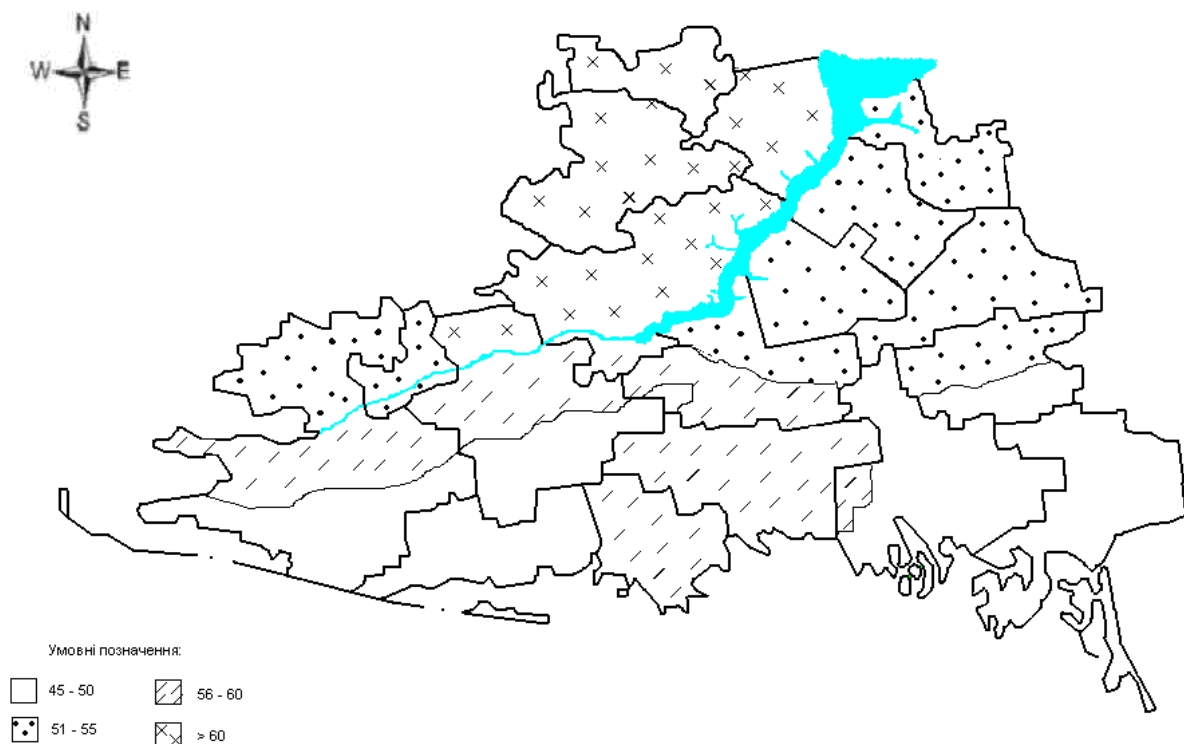

Рис. 1 - Карта-схема розподілу ММУ озимої пшениці, ц/га.

В агроекологічному секторі А.I виділений лише один агроекологічний округ с.2 (південно-західні та південно-східні райони), який співпадає з межами сектора, і має підвищений рівень використання агроекологічних ресурсів (0,451 – 0,500 відн. од.).

В агроекологічному секторі А.II. виділено два агроекологічні округи (с.2 та с.3). Перший округ (північно-східні райони) характеризується не високим рівнем використання агроекологічних ресурсів (0,351 – 0,400 відн. од.). Другий агроекологічний округ цього сектору с.2 (західні райони) відрізняється суттєво більш високим рівнем використання агроекологічних ресурсів (0,451 – 0,500 відн. од.).

У агроекологічному секторі А.III. виділено також два агроекологічні округи с.1 та с.3. Перший з них (центральні райони (правобережжя)) відрізняється найвищим рівнем використання агроекологічних ресурсів (0,501 – 0,550 відн. од.), а другий с.3 (південні райони), має не високий рівень використання агроекологічних ресурсів (0,351 – 0,400 відн. од.).

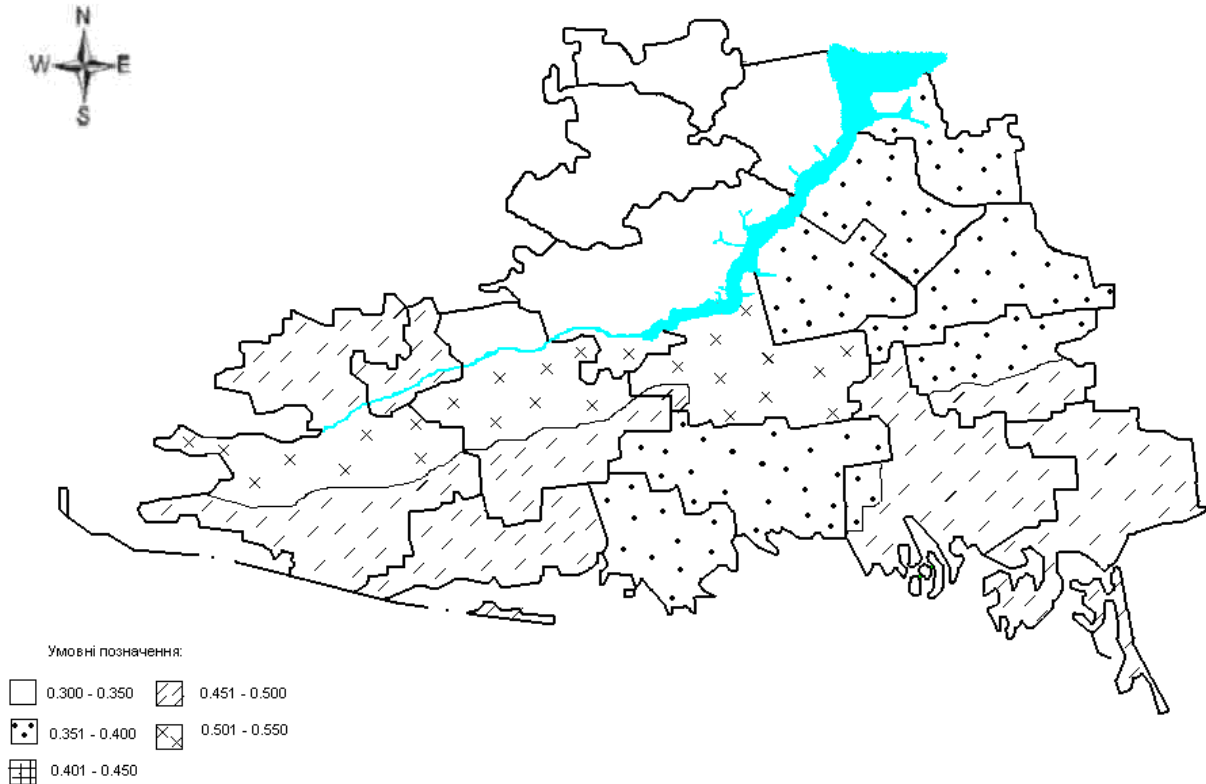

Рис. 2 - Карта-схема розподілу оцінок рівня використання агроекологічних ресурсів озимої пшениці, відн. од.

В агроекологічному секторі А.IV виділений один агроекологічний округ с.4 (північно-західні райони), який, також, співпадає з межами сектора, і має найнижчий рівень використання агроекологічних ресурсів (0,300 – 0,350 відн. од.).

Кожний агроекологічний округ відмічений по рівню виробничої урожайності УВ на основі чого виділяють агроекологічні райони.

На основі оцінки по рівню ММУ, кількісної оцінки використання агроекологічних ресурсів, а також рівня УВ була складена узагальнююча характеристика кожного із розглянутих районів ґрунтово-кліматичних зон Херсонщини. Вона включає повну характеристику агроекологічних ресурсів району.

фізико-географічні дослідження

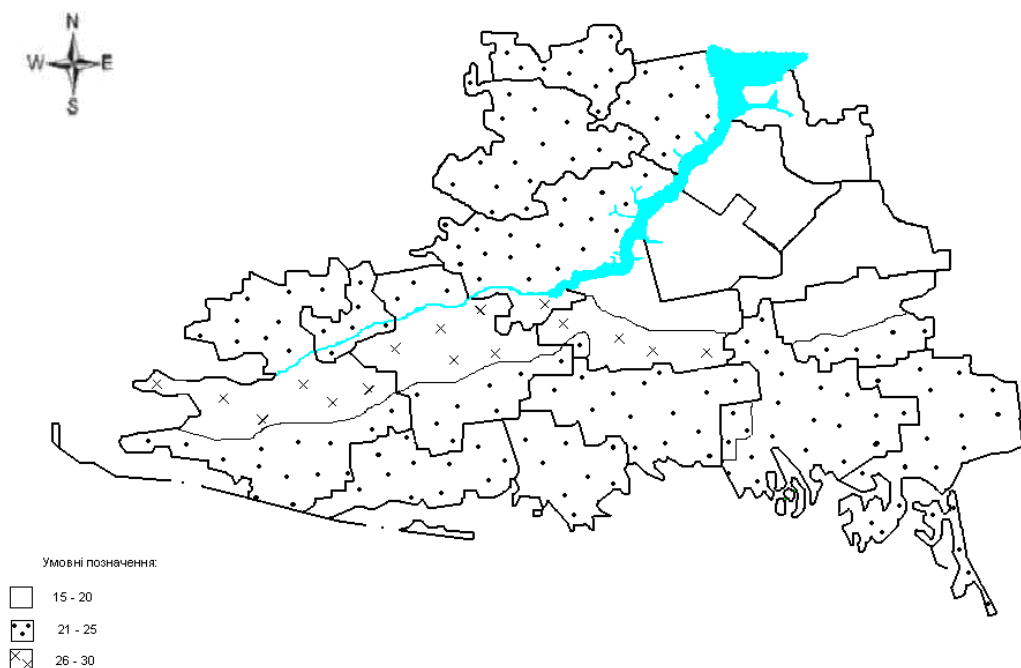

Рис. 3 - Карта-схема розподілу УВ озимої пшениці, ц/га.

Виділені наступні райони:

- низька продуктивність з підвищеною ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві;
- понижена продуктивність з не високою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та низьким рівнем урожаю у виробництві;
- понижена продуктивність з підвищеною ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві;
- середня продуктивність з високою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та високим рівнем урожаю у виробництві;
- середня продуктивність з не високою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві;
- висока продуктивність з низькою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві.

Таким чином, найбільш високі рівні урожаю у виробництві спостерігаються у центральних районах (правобережна частина області) з високою ефективністю використання агроекологічних ресурсів.

Висновки. На основі детального аналізу природно-кліматичних умов Херсонської області нами проведено агроекологічне районування території. Результатом вивчення агроекологічних категорій урожайності, комплексних оцінок і їх просторових змін стало виділення шести агроекологічних районів для озимої пшениці.

фізико-географічні дослідження

Таблиця 1

Агроекологічне районування Херсонської області для формування озимої пшениці

Агроекологічний сектор			Агроекологічний округ			Агроекологічний район			Загальний індекс	Загальна характеристика
індекс	ММУ, ц/га	номер району	індекс	оцінка використання агроекологічних ресурсів, С ₀ , відн. од.	номер району	індекс	УВ, ц/га	номер району		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
А.І	45 – 50	5, 7	с.2	0,451 – 0,500	5, 7	р.2	21 – 25	5, 7	А.І, с.2, р.2	низька продуктивність з підвищеною ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві
А.ІІ	51 – 55	1, 2	с.3	0,351 – 0,400	2	р.1	15 – 20	2	А.ІІ, с.3, р.1	понижена продуктивність з високою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та низьким рівнем урожаю у виробництві
			с.2	0,451 – 0,500	1	р. 2	21 – 25	1	А.ІІ, с.2, р.2	понижена продуктивність з підвищеною ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві

фізико-географічні дослідження

Продовж. табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
А.ІІІ	56 – 60	4, 6	с.1	0,501 – 0,550	4	р.3	26 – 30	4	А.ІІІ, с.1, р.3	середня продуктивність з високою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та високим рівнем урожаю у виробництві
			с.3	0,351 – 0,400	6	р.2	21 – 25	6	А.ІІІ, с.3, р.2	середня продуктивність з не високою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві
А.ІV	> 60	3	с.4	0,300 – 0,350	3	р.2	21 – 25	3	А.ІV, с.4, р.2	висока продуктивність з низькою ефективністю використання агроекологічних ресурсів та середнім рівнем урожаю у виробництві

фізико-географічні дослідження

Список літератури

1. Ласло О.О., Писаренко П.В. Агроекологічне районування угідь за рівнем урожайності основних сільськогосподарських культур // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – № 3. – 2009. – С. 12 – 14.
2. Польовий А.М. Моделирование гидрометеорологического режима та продуктивности агроэкосистем: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 348 с.
3. Тооминг Х.Г. Экологические принципы максимальной продуктивности посевов. – Л.: Гидрометеоздат, 1984. – 264 с.

Винарчук О.О.
*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД БАСЕЙНІВ РІЧОК ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ ЗА КРИТЕРІЯМИ МІНЕРАЛІЗАЦІЇ ВОДИ ТА ЗАБРУДНЕННЯМ КОМПОНЕНТАМИ СОЛЬОВОГО СКЛАДУ

В статті наведено характеристику оцінки якості поверхневих вод басейну річок Лівобережного лісостепу України за 1989-2009 рр. за 4 створами спостережень. Відзначається, що згідно критеріїв забруднення компонентами сольового складу (I_1) річкові води Лівобережного Лісостепу належать до 3 категорії II класу якості води і характеризуються як добрі за станом та досить чисті за ступенем забрудненості.

В статье приведена характеристика оценки качества поверхностных вод бассейнов рек Левобережной лесостепи Украины за 1989-2009 гг. за 4 створами наблюдений. Отмечается, что согласно критериям загрязнения компонентами солевого состава (I_1) речные воды Левобережной Лесостепи относятся к 3 категории II класса качества воды и характеризуются как хорошие за состоянием и достаточно чистые по степени загрязненности.

In this article the characteristics estimation of surface water quality of river basins left bank forest-steppe of Ukraine for 1989-2009 years. 4 observations have created. It is noted that according to criteria pollution components of salt content (I_1) river water left bank forest-steppe belonging to class 3 category II water quality and are characterized as good as quite clean and the degree of contamination.

Вступ. Річка Сула протікає по території Сумської і Полтавської областей України, є лівою притокою Дніпра (впадає у Кременчуцьке водосховище), має довжину 363 км, площу басейну 19,6 тис.км². Падіння річки – 0,2 м/км. За середній по водності рік в гирловій частині витрата складає 36,6 м³/с, річний стік – 1,15 км³. Бере початок на південно-західних схилах Середньоросійської височини, поблизу с.Сули Сумського району, нижче перетинає